

HE 112/2001 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annettua lakia muutettavaksi siten, että lain nojalla myönnettävien valtion takuiden takuuvastuun enimmäismäärä nostetaan 2 000 miljoonasta markasta enintään 800 miljoonaan euroon.

Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäviksi uuden perustuslain ja euron käyttöönoton edellyttämät muutokset sekä lisättäviksi säännökset

raaka-ainetakuista perittävistä maksuista, suojautumisjärjestelyistä, kansainvälisten kilpailutekijöiden sekä taattavan hankkeen ympäristövaikutusten ottamisesta huomioon osana hankkeen kokonaisriskiarviota.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
1.1. Lainsäädäntö.....	3
1.2. Käytäntö	3
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	4
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	4
2.2. Keskeiset ehdotukset	5
3. Esityksen vaikutukset	5
3.1. Taloudelliset vaikutukset	5
3.2. Organisatoriset vaikutukset.....	6
3.3. Ympäristövaikutukset	6
4. Asian valmistelu	6
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	6
5.1. Uusi perustuslaki	6
5.2. Lain säätämisyjärjestys.....	7
5.3. Euroopan yhteisön perustamissopimus	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	8
1. Lakiehdotuksen perustelut	8
2. Tarkemmat säännökset	10
3. Voimaantulo	10
LAKIEHDOTUS.....	11
valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain muuttami-	
sesta.....	11
LIITE	13
RINNAKKAISTEKSTI.....	13
valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain muuttami-	
sesta.....	13

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985), jäljempänä *raaka-ainetakuulaki*, nojalla valtion erityisrahoitusyhtiö voi myöntää valtion takuita suomalaisten yritysten raaka-aineiden saannin turvaamiseksi. Valtion takuujärjestelmän avulla turvataan kansantalouden kannalta tärkeiden perusraaka-aineiden tuonti pitkäaikaisin toimitussopimuksin. Valtion takuu voidaan antaa sellaisen luoton vakuudeksi, jonka järjestämiseen suomalainen yritys joutuu osallistumaan tai myötävaikuttamaan rahalaitoksen kautta ulkomaiselle raaka-aineita tuottavalle yritykselle tai vieraalle valtiolle saadakseen aikaan pitkäaikaisen raaka-aineiden toimitussopimuksen. Vaikka lain tarkoituksena on ensisijaisesti turvata eräiden perusmetallien ja rikasteiden saanti, lain soveltamisalaa ei ole rajoitettu pelkästään metallien jalostukseen. Takuu voi korvata kaupallisista tai poliittisista syistä luotonantajalle aiheutuvan tappion kokonaan, mutta raaka-aineen tuojalle voidaan asettaa omavastuuosuus mahdollisen tappion varalta. Lain täytäntöönpano ja soveltaminen on ollut valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj:n tehtävänä vuoden 1999 alusta. Takuuvastuun enimmäismäärä on lain mukaan 2 000 miljoonaa markkaa. Raaka-ainetakuulain nojalla myönnettyistä takuista vastaa valtio valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998) mukaisesti.

Valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun asetuksen (426/1999) mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö vahvistaa valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetussa laissa tarkoitettujen takuiden yleiset ehdot. Kauppa- ja teollisuusministeriön uudet perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi myönnettävien valtion takuiden yleiset ehdot on vahvistettu 29 päivänä huhtikuuta 1999. Hankkeisiin liittyvien kansantaloudellisten näkökohtien vuoksi on hallituksen esityksen (HE 34/1985 vp) perusteluissa todettu, että kukin takuuhakemus tulisi saattaa valtioneuvoston käsitel-

täväksi. Yleisten ehtojen mukaan takuulle haetaan valtioneuvoston periaatepäätös. Ennen valtioneuvoston periaatepäätöstä koskevan asian esittelyä kauppa- ja teollisuusministeriön on hankittava asiasta valtiovarainministeriön, työministeriön ja muiden tarpeellisiksi katsomiensa lausunnot. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä ilmoitetaan ne keskeiset ehdot, jotka luottosopimuksen ja raaka-aineen toimitussopimuksen tulee sisältää, takuukate, raaka-aineen tuojalle mahdollisesti määrättävä omavastuuosuus sekä takuun myöntämisen muut edellytykset.

1.2. Käytäntö

Raaka-ainetakuulain nojalla on myönnetty kaksi takuuta yhteensä 147 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin (USD) luotoille. Chileen myönnetyn kaivosprojektin luotto on maksettu kokonaisuudessaan viime vuonna takaisin, ja tällä hetkellä valtion vastuut Perussa sijaitsevaan kaivosprojektiin ovat 85 miljoonaa USD (noin 552 miljoonaa markkaa). Molemmissa hankkeissa on ollut kysymys suomalaisen yhtiön kuparin jatkojalostukseen tarvitseman raaka-aineen pitkäaikaisista rikasteiden ostosopimuksista. Suomessa pitkäaikaisia raaka-aineiden toimitussopimuksia on tarvittu nimenomaan kuparin osalta.

Suomalainen kaivostuotanto sekä kaivostuotanto koko Euroopassa on viime vuosina alentunut merkittävästi. Samanaikaisesti alueen sulattotuotanto on kasvanut voimakkaasti. Epäsuhta Euroopan kaivostuotannon ja sulattotuotannon välillä kasvaa ennusteen mukaan edelleen lähivuosina voimakkaasti. Tämä merkitsee, että eurooppalaiset kuparisulattot joutuvat tulevaisuudessa entistä enemmän perustamaan toimintansa Euroopan ulkopuolelta tuotavan kuparirikasteen varaan. Tällöin ne joutuvat myös kilpailemaan entistä laajemmin muiden maiden vastaavien sulattojen kanssa. Eurooppalaiseen sulattoteollisuuteen kohdistuvat myös tiukat ympäristövaatimukset, jotka nostavat tuotannon kustannuksia.

Perinteisesti jotkut valtiot ovat käyttäneet tiettyjä suojelutoimenpiteitä turvatakseen oman sulatus- ja jalostusteollisuutensa säilymisen ja kasvun. Tällaisia suojelutoimenpi-

teitä ovat esimerkiksi tullitariffit, tuontisäännöstely sekä verotus. Nämä toimenpiteet turvaavat kotimaisen teollisuuden kannattavuuden myös tilanteessa, jossa rikasteiden ostohdot maailmanmarkkinoilla ovat ostajan kannalta erittäin huonot. Osin reaktiona tällaisia suojelutoimenpiteitä vastaan rikasteita ostavat maat ovat luoneet raaka-aineiden tuontiin liittyviä rahoitus- ja takuujärjestelyjä.

Kuparin kaivostuotannon kasvu on viime vuosina keskittynyt Latinalaisen Amerikan ja Kauko-Idän maihin. Tulevaisuudessa tämän kehityksen ennakoidaan jatkuvan. Eurooppalaisten sulattojen kilpailuasema heikkenee näin ollen pitkien kuljetusmatkojen vuoksi. Tuottajamaat ovat usein myös poliittisesti epävakaita, ja rikastetarjonnan poliittiset riskit tulevat tällöin kasvamaan. Kaivosprojekteihin tulee myös liittymään merkittäviä infrastruktuuri- ja ympäristöinvestointeja. Kaivosprojektien rahoituksen järjestäminen näihin tuottajamaihin tulee nousemaan voimakkaasti esille.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Raaka-ainetakuujärjestelmän tavoitteena on turvata kansantalouden kannalta tärkeiden raaka-aineiden saanti ja siten turvata kysymyksessä olevan teollisuusalan työllisyys. Metallien jalostuksen raaka-ainehuolto on viime vuosina edelleen vaikeutunut kotimaisen kaivostoiminnan lakkaamisen ja maailmanmarkkinoilla vallitsevan rikastepulan vuoksi. Ongelmat koskevat erityisesti niitä metallien jalostuksen aloja, jotka hankkivat tarvitsemiaan rikasteita kehitysmaista.

Metallien jalostuksen raaka-aineen saanti pyritään yleensä varmistamaan pitkäaikaisten toimitussopimusten avulla. Kilpailu rikastemarkkinoilla on kireää, ja rikasteiden tuottajat asettavat usein sopimuksen tekemisen ehdoksi, että ostajan on osallistuttava tuotannon laajentamisen tai uuden kaivoksen rakentamisen edellyttämään rahoitukseen taikka myötävaikutettava rahoituksen järjestämiseen.

Suomen kannalta tilanne on kriittinen nimenaan kuparin osalta, sillä kotimaisia raaka-ainelähteitä ei enää ole. Kuparituotannon edelleen kehittämistä ja uudistamista selvitetään Suomessa parhaillaan. Uudistus-työn lähtökohtana on luopua nikkelirikasteen sulatuksesta ja suunnata tuotantoa kuparirikasteen sulatuksen lisäämiseen ja uuden konvertointiteknologian käyttöönottoon. Kannattava kuparituotanto edellyttää kuparin sulatukseen ja puhdistukseen liittyvän toiminnan merkittävää laajennusta, uuden teknologian käyttöönottoa ja muiden toimintojen nykyaikaistamista. Tavoitteena on kuparituotantoon liittyvän toiminnan jatko-edellytysten turvaaminen, kuparin jatkojalostuksen raaka-ainehuollon turvaaminen ja siten kuparin jalostustoiminnan säilyminen Suomessa sekä viimekädessä mainitun teollisuuden alan työllisyyden ja kehityksen varmistaminen.

Menestyksellinen teknologian vientitoiminta edellyttää myös tuotteiden jatkuvaa kehittämistä.

Kuparituotannon kehittämistyön muina etuina on esitetty uuden konvertointiteknologian luomia parempia kuparinjalostusteknologian vientimahdollisuuksia ja pyrkimystä ympäristöhaittoja vähentävän teknologian jatkokehittelyyn. Uuden teknologian markkinointia tukee oma referenssilaitos osoittamalla toimittajan luottamusta tarjoamaansa teknologiaan sekä antaa samalla välittömän mahdollisuuden teknologian jatkuvaan kehittämiseen.

Työllisyyden turvaaminen edellyttää kannattavaa toimintaa. Työllisyyden turvaaminen ilman tuotannon laajennusta on erittäin vaikeaa kiristyvän kansainvälisen kilpailun takia.

Toiminnan vaikeutuminen ja lakkaaminen heijastuisi myös muihin tuki- ja palvelutoimintoja hoitaviin yrityksiin. Samoin toimintojen merkitys myös kuljetus- ja muiden palvelujen kautta on huomattava. Teollisessa toiminnassa välillisen työllistämisaikutuksen arvioidaan merkitsevän vähintään kaksi ja puolikertaista ja enintään nelinkertaista kokonaisvaikutusta välittömään vaikutukseen verrattuna.

Kuparituotannon uudistamiseen liittyvien investointien koon ja pitkän vaikutusajan ta-

kia rikasteiden saatavuus tulisi varmistaa pitkällä tähtäimellä. Kannattava toiminta edellyttää pitkäaikaisia raaka-aineiden toimitussopimuksia. Tämä joudutaan ottamaan huomioon investointipäätöksiä harkittaessa. Uudet suojelutoimenpiteitä käyttävät maat kiristävät kilpailua raaka-aineista. Raaka-ainetakuujärjestelyn merkitys kasvaa tällöin voimakkaasti. Koska tulevaisuuden kaivosprojektit ovat entistä useammin poliittisesti epävakaisissa maissa, raaka-ainetakuu antaa mahdollisuuden pitkäaikaisten raaka-ainesopimusten tekemiseen. Vastaavanlaisia rahoitus- ja takuujärjestelyjä on käytössä Japanissa, Saksassa ja Koreassa.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Raaka-ainetakuulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain nojalla myönnettävien valtion takuiden takuuvastuun enimmäismäärä nostetaan 2 000 miljoonasta markasta enintään 800 miljoonaan euroon (noin 4 800 miljoonaa markkaa).

Voimassa olevan lain mukainen 2 000 miljoonan markan myöntämisvaltuus ei olisi kuparituotantokapasiteetin lisäyksen jälkeen riittävä, jos merkittävä osa raaka-aineistoista tulisi saattaa takuujärjestelyn piiriin. Valtuuden enimmäismäärän korottaminen saattaisi Suomen raaka-ainetakuujärjestelmän vertailukelpoiseksi kilpailijamaiden vastaavien järjestelmien kanssa. Ehdotettu takuuvaltuuden määrä tekisi mahdolliseksi useamman merkittävän toimitussopimuksen tekemisen. Lisäksi takuuvaltuutta tulisi riittää kuparintuotannon lisäksi myös muille mahdollisille raaka-aineentuojille.

Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäviksi uuden perustuslain ja euron käyttöön ottamisen edellyttämät muutokset sekä lisättäviksi säännökset takuista perittävistä maksuista, suojautumisjärjestelyistä sekä kansainvälisten kilpailutekijöiden ja taattavan hankkeen ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta osana hankkeen kokonaisarviota. Uuden perustuslain vuoksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, että raaka-ainetakuiden käsittelyssä ja hallinnoinnissa noudatetaan hallintomenettelylain ja kielilain säännöksiä sekä säännökset takuita käsitellessä noudatettavasta julkisuudesta perustus-

lakivaliokunnan hallituksen esityksestä laiksi valtion vientitakuista (HE 215/2000 vp) antaman lausunnon (PeVL 2/2001 vp) mukaisesti.

Takuut myönnettäisiin edelleen nykykäytännön mukaisesti eli hankekohtaisen riskiarvion ja valtioneuvoston hyväksymisen perusteella. Yksittäisen hankkeen riskiä voidaan jakaa rahoittajien ja/tai raaka-aineen tuojan kanssa.

Nykyisen lain mukaan edellytetään, että takuita myönnettäessä on erityistä huomiota kiinnitettävä raaka-aineen tuonnin tärkeyteen kansantalouden kannalta. Raaka-aineen tuojan on selvitettävä hankekohtaisesti tuontitarve työllisyyden ja jalostuskapasiteetin kannalta. Valtioneuvosto arvioi mainittuja seikkoja periaatepäätöstä tehdessään. Finnveran tehtävänä on rahoitus- ja takuujärjestelyyn liittyvien riskien arviointi ja takuujärjestelyn käytännön toteutus. Valtion kannalta olisi tärkeää, että raaka-ainetakuita käytettäisiin useisiin hankkeisiin, jolloin vältyttäisiin yksittäisiltä liian suurilta maa- ja projektiriskikeskittymiltä. Tähänastisen kokemuksen mukaan yksittäiset hankkeet ovat kuitenkin olleet suuria, ja tarvittaessa niihin tulisi edelleen voida myöntää raaka-ainetakuita.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Raaka-ainetakuulain soveltamisala rajoittuu käytännössä muutamiin hankkeisiin, joiden avulla pyritään ylläpitämään ja turvaamaan tarvittavaa jalostuskapasiteettia ja työllisyyttä. Lain tarkoituksena ei ole luoda lain-säädännön antamien takuiden turvin uutta perusteollisuutta. Tämän mukaisesti myönnettävien takuiden määrä jäänee edelleen lukumäärältään vähäiseksi, joskin taattavat luotot saattavat olla suuria. Koska luottoihin liittyvät riskit tullaan arvioimaan samojen perusteiden nojalla kuin vientitakuiden riskit, korvausten ei arvioida nousevan huomattaviin määriin, vaikka riskihajonta ei muodostune yhtä monipuoliseksi kuin vientitakuutoiminnassa.

Finnveran toiminnan peruslähtökohtana on itsekkannattavuus. Valtio vastaa raaka-aine-

huollon turvaamiseksi myönnettyistä valtion takuista valtion talousarvion ulkopuolisesta valtiontakuurahastosta siitä annetun lain mukaisesti. Valtiontakuurahastosta katetaan raaka-ainehuollon turvaamiseksi myönnettyjen takuiden mahdollinen alijäämä. Vastaavasti toiminnan kerryttäessä ylijäämää Finnveran taseeseen ylijäämää palautettaisiin rahastosta saatua siirtoa vastaavalta osin valtiontakuurahastoon. Takuutoiminnan itsekannattavuusvaatimus kohdistuu siten Finnveran ja rahaston tältä osin muodostamaan kokonaisuuteen. Itsekannattavuusvaatimuksesta säädetään valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 4 §:ssä.

Raaka-ainetakuuvaluutta koskevaa myöntämisvaluutta ehdotetaan nostettavaksi 2 000 miljoonasta markasta 800 miljoonaan euroon. Takuuvaluuden nostosta Finnveralle mahdollisesti aiheutuvien takuutappioiden määrää on mahdoton etukäteen arvioida. Vuosina 1985—2000 Finnvera (sekä ennen Finnveraa vientitakuutoimintaa hoitaneet vientitakuulaitos ja Valtiontakuu keskus) ei ole joutunut maksamaan korvauksia perusraaka-ainetakuulain nojalla. Takuuvastuu on tällä hetkellä noin 85 miljoonaa USD. Taloudellisista riskeistä ovat merkittävimpiä metallien maailmanmarkkinahinnan lasku ja tuotantokustannusten odottamattoman suuri kohtaminen.

3.2. Organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä organisatorisia vaikutuksia.

3.3. Ympäristövaikutukset

Ehdotetulla lailla pyritään osaltaan vaikuttamaan siihen, että ympäristöriskit arvioidaan ja otetaan huomioon Finnveran takuutoiminnassa. Ympäristöriskien arvioinnissa katsotaan parhaimmaksi noudattaa soveltuvien osin vastaavia säännöksiä kuin hallituksen esityksessä laiksi valtion vientitakuista on esitetty ja, mitä valtion vientitakuista annetussa laissa (422/2001) säädetään.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkamiestyönä kaupa- ja teollisuusministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, ulkoasianministeriöltä, ympäristöministeriöltä, oikeusministeriöltä, työministeriöltä, Finnveralta, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolta ja Metalliteollisuuden Keskusliitolta.

Lausunnonantajat ovat pitäneet esitystä yleisesti perusteltuna ja tärkeänä. Lausunnoissa esitetyt näkemykset on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon esityksessä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Uusi perustuslaki

Raaka-ainetakuulain säännöksiä muutettaessa tulee ottaa huomioon 1 päivänä maaliskuuta 2000 voimaan tulleen perustuslain vaatimukset, sillä hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle koskevan sääntelyn perusteet ovat muuttuneet kokonaisuudessaan perustuslain 80 ja 124 §:n säännöksillä.

Voimassa olevan lain mukaan Finnvera huolehtii lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta.

Perustuslakia säädettäessä on lähdetty siitä, että eduskunnalle kuuluvaa lainsäädäntövaltaa eli valtaa antaa yksityisiä henkilöitä ja yhteisöjä sekä viranomaisia velvoittavia yleisiä oikeussääntöjä ei tule osoittaa ministeriötä alemmalle viranomaistasolle eikä muille kuin viranomaisille. Uuden perustuslain voimaantulon jälkeen Finnvera ei voi enää päättää oikeussäännöksiä katsottavien takuutoiminnassa noudatettavien yleisten periaatteiden hyväksymisestä. Näistä periaatteista tulee säätää ylemmänasteisilla normeilla, kuten ministeriön tai valtioneuvoston asetuksella. On kuitenkin mahdollista, että yhtiö edelleen vahvistaa tarkemmat takuisiin sovellettavat sopimusehdot ja tekee niitä koskevat sopimukset, koska tällöin ei ole kysymys oikeussääntöjen antamisesta.

Uudella perustuslailla on rajoitettu julkisten hallintotehtävien antamista muille kuin viranomaisille, kuten valtion liikelaitoksille ja yksityisoikeudellisille yhteisöille. Valtion takuisiin liittyvä Finnveran toiminta on perustuslain 124 §:n mukaista julkisen hallintotehtävän hoitamista.

Perustuslakivaliokunta katsoi valtion vientitakuita koskevan lain säätämisen yhteydessä antamassaan lausunnossa, että Finnveralle tuon lain nojalla kuuluvia vientitakuiden myöntämiseen liittyviä tehtäviä on pidettävä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuina julkisina hallintotehtävinä. Perustuslakivaliokunta viittasi siihen, että uskottaessa hallintotehtävä suoraan laissa muulle kuin viranomaiselle tulee säännöspäätteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa ja että keskeisenä on pidetty hallintomenettelyä, viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja viranomaisessa käytettävästä kielestä annettujen säännösten saattamista sovellettaviksi.

5.2. Lain säätämjärjestys

Lakiehdotuksessa on lähdetty siitä, että perustuslain 124 §:ssä säädetyt vaatimukset ja perustuslakivaliokunnan valtion vientitakuita koskevan lain yhteydessä esittämä koskee vastaavasti raaka-ainetakuita. Lakiehdotukseen on otettu säännökset kyseisten yleishallinto-oikeudellisten säädösten soveltamisesta, joten lakiehdotus voitaneen käsitellä tavallisen lain säätämjärjestyksessä.

5.3. Euroopan yhteisön perustamissopimus

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 artiklan mukaan jäsenvaltioiden välistä kauppaa vääristävät valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä. Raaka-ainelaki on ilmoitettu aikanaan olemassa olevana tukiohjelmaksi. Koska esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa voimassa olevan lain keskeistä aineellista sisältöä, muutosta ei ole tarpeen notifioida Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen nojalla komissiolle. Sen sijaan muutos lähetettäisiin tiedoksi komissiolle.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

2 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a §, joka sisältäisi säännöksen suojautumisjärjestelyistä. Raaka-ainetakuutoiminnasta aiheutuva tappio jää viime kädessä valtion vastattavaksi. Tämän vuoksi on tärkeää, että laki mahdollistaisi tappionvaaralta suojautumisen. Säännös vastaa hallituksen esityksessä laiksi valtion vientitakuista olevaa säännöstä.

3 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että raaka-ainetakuiden myöntämisvaltuuden enimmäismäärä nostetaan 2 000 miljoonasta markasta enintään 800 miljoonaan euroon. Tällä hetkellä valtion vastuut ovat 85 miljoonaa USD ja uusiin raaka-aineostoihin on takuuvaltuutta käytävissä noin 1 500 miljoonaa markkaa.

Metallien jalostuksen raaka-aineiden hankinnassa ovat keskeisiä nimenomaan rahoitus- ja takuujärjestelyt. Kehitysmaatuonnissa kysymys on ennen kaikkea siitä, että saatavilla on riittävästi takuita, jotka kattavat sekä poliittisia että kaupallisia riskejä.

Nykyisen lain mukainen raaka-ainetakuiden myöntämisvaltuus ei olisi kuparituotantokapasiteetin lisäyksen jälkeen riittävä, jos merkittävä osa raaka-aineostoista tulisi saattaa takuujärjestelyn piiriin. Valtuuden enimmäismäärän korottaminen saattaisi Suomen raaka-ainetakuujärjestelmän vertailukelpoiseksi kilpailijamaiden vastaavien järjestelmien kanssa. Ehdotettu takuuvaltuuden määrä tekisi mahdolliseksi useamman merkittävän toimitussopimuksen tekemisen. Lisäksi takuuvaltuutta tulisi riittää kuparintuotannon lisäksi myös muille mahdollisille raaka-aineentuojille.

Arvioiden mukaan takuiden kysyntä kasvaa lähitulevaisuudessa, koska kuparin raaka-aineen tuotanto jatkossa keskittyy entistä enemmän niin sanottuihin poliittisen riskin maihin. Raaka-ainetakuilla pyritään ensisijaisesti kattamaan poliittista riskiä, mutta näissä maissa myös kaupallisen riskin kattaminen takuilla korostuu. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset poliittisen riskin ja kaupallisen riskin jakautumisesta ja riskin kattamisen periaatteista. Suomen kil-

pailijamaiden tarjotessa raaka-aineen tuontia turvaavaa rahoitusta myös Suomen tulisi taata elinkeinoelämälle tasavertaiset toimintaedellytykset kilpailijamaiden kanssa ja turvata teollisuudelle tärkeän raaka-aineiden saanti.

Pykälän 2 momentin mukaan lain nojalla myönnettyjen raaka-ainetakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettua takuuvastuuta laskettaessa otettaisiin huomioon voimaantulleiden raaka-ainetakuiden aiheuttama takuuvastuu taatun pääoman osalta kokonaan ja sitovien takuutarjousten aiheuttamasta, taatun pääoman osalle tulevasta takuuvastuusta vastaavasti puolet. Kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella säädettäisiin erikseen periaatteet joiden mukaan suojautumisjärjestelyiden aiheuttama vastuu otettaisiin huomioon.

Pykälän 3 momentissa on huomioitu euron käyttöönottaminen.

4 § 2 momentti. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan raaka-ainetakuuta myönnettäessä ja raaka-ainetakuun ehtoja vahvistettaessa otetaan huomioon kansainväliset kilpailutekijät sekä taattavan hankkeen ympäristövaikutukset osana hankkeen kokonaisriskiarviota.

Raaka-ainetakuilla täydennetään rahoituspalvelujen tarjontaa silloin, kun rahoitusta ei ole saatavissa ollenkaan tai ainakaan kohtuullisilla ehdoilla yksityisiltä rahoittajilta hankkeen riskipitoisuuden vuoksi. Raaka-ainetakuiden myöntäminen on perusteltua silloin, kun niillä saatetaan suomalaisyritykset tasavertaiseen kilpailukykyiseen rahoitusasemaan ja kun ne hyödyttävät Suomen kansantaloutta.

Finnveran hallitus on hyväksynyt vientitakuutoiminnan ympäristöperiaatteet. Yhtiö arvioi muun muassa ympäristöriskit vahvistamiensa periaatteiden mukaisesti. Kansainvälisen käytännön mukaisesti yhtiö edellyttää vähintään hankkeen kohdemaan voimassa olevan lainsäädännön ja viranomaismääräysten noudattamista. Suomi on myös aktiivisesti mukana OECD:ssä ympäristövaikutusten arviointiin liittyvässä yhteistyössä. Tarkoituksena olisi soveltaa vientitakuuta koskevia ympäristöperiaatteita soveltuvin osin myös

raaka-ainetakuisiin.

Valtion takuutoimintaa tulee harjoittaa eettisesti vastuullisella tavalla. Eettisesti vastuulliseen käyttäytymiseen kuuluu ympäristökysymysten ohella muun muassa ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja työntekijöiden perusoikeuksien turvaaminen. Finnveran tulee kiinnittää myös raaka-ainetakuuta myöntäessään takuita saavien yritysten huomiota OECD:n hyväksymien monikansallisten yritysten toimintaohjeiden noudattamiseen.

5 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 a §, jossa säädettäisiin raaka-ainetakuusta perittävistä maksuista. Raaka-ainetakuuta koskevasta päätöksestä voitaisiin periä käsittelymaksu, mutta käsittelymaksun perimiseen ei velvoitettaisi. Käsittelymaksua määrättäessä tulisi mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon raaka-ainetakuun käsittelystä aiheutunut työmäärä ja käsittelystä aiheutuneet kustannukset.

Pykälän 2 momentin mukaan takuumaksut perustuisivat katettavaan riskiin. Takuumaksuun vaikuttaisivat riskiajan pituus, riskin kohteen ja riskin kohteen maan luottokelpoisuus ja muut katettavaan riskiin vaikuttavat seikat sekä kilpailutekijät.

6 §. Pykälässä säädetään voimassa olevan 1 §:n ohella raaka-ainetakuiden myöntämisestä ja hallinnoinnista. Lain mukaan raaka-ainetakuut myöntää ja niitä hallinnoi valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetussa laissa tarkoitettu yhtiö, Finnvera. Finnvera tekisi yksittäiset raaka-ainetakuupäätökset ja määrittäisi myönnettävien raaka-ainetakuiden sopimusehdot. Finnvera tekisi lain 2 ja 2 a §:ssä tarkoitetut sopimukset ja sitoumukset sekä suojautumisjärjestelyt omissa nimissään. Yhtiö päättäisi raaka-ainetakuiden perusteella maksettavista korvauksista ja hallinnoisi myös raaka-ainetakuuta koskevaa perintää.

Tämän lain mukaiset takuusopimukset ja muut vastuusitoumukset ovat luonteeltaan yksityisoikeudellisia sopimuksia. Niitä koskeviin päätöksiin ei voida hakea muutosta valittamalla, vaan riidat ratkaistaan tapausittain yleisessä tuomioistuimessa, jollei muuta ole sovittu.

6 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 a §. Perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä laiksi valtion vientitakuista anta-

massaan lausunnossa katsonut valtion vientitakuiden myöntämisen olevan sellainen julkinen hallintotehtävä kuin perustuslain 124 §:ssä säädetään. Uskottaessa hallintotehtävä suoraan laissa muulle kuin viranomaiselle tulee säännösperusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattamisen takaamiseksi yhtiön tulisi noudattaa hallintomenettelystä ja viranomaisessa käytettävästä kielestä annettuja yleisiä säännöksiä. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin, että yhtiön on raaka-ainetakuuta myöntäessään ja niitä hallinnoidessaan noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) ja kielilaissa (148/1922) säädetään.

6 b §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 b §, jossa säädetään julkisuudesta raaka-ainetakuuta käsiteltäessä. Säännöksessä viitataan viranomaistoiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 5 ja 6 §:ään. Viimeksi mainitussa säännöksessä säädetään luottolaitoksiin verrattavasta salassapitovelvollisuudesta.

Valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 5 §:ään sisältyy säännös yhtiön toimintaa koskevasta salassapitovelvollisuudesta. Tätä erityissäännöstä sovellettaisiin edelleen julkisuuslain ohella raaka-ainetakuutoimintaan. Yhtiön toiminta on tältä osin verrattavissa tavanomaiseen luottolaitostoimintaan. Yhtiön toiminnan luotettavuus ja toiminnalle asetettujen tarkoituksien saavuttaminen edellyttää luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/93) 94 §:ää vastaavaa salassapitovelvollisuutta.

Takuut ovat luonteeltaan yksityisoikeudellisia sopimuksia, joissa takuunhakija ja -saaja sekä takuunmyöntäjä ovat asiallisesti samanarvoisia sopimusosapuolia. Asiakirjat ovat kokonaisuuksia, joista ei voi antaa tietoja ilman, että se aiheuttaisi osapuolille merkittävää haittaa ja vaarantaisi liike- ja ammatillisuutta. Valtion takuutoiminnassa luottamuksen säilyttäminen on kaikkien osapuolten kannalta erityisen tärkeää. Takuuhakemuksesta ja -päätöksestä saattaa kulua vuosia lopulliseen kauppasopimukseen. Tietojen vuotaminen neuvotteluvaiheessa kilpailijoille saattaisi kaataa hankkeen kokonaan, jolloin myös kansalliset menetykset saattaisivat olla

mittavat.

7 §. Pykälän mukaan valtioneuvosto vahvistaisi raaka-ainetakuutoiminnassa noudatettavat periaatteet. Nämä periaatteet koskisivat raaka-ainetakuiden myöntämistä koskevia yleisiä ehtoja ja tarvittaessa muita ohjeita, raaka-ainetakuuhankkeiden ympäristövaikutusten arviointia ja raaka-ainetakuista perittävien maksujen määräytymistä. Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotetun lain nojalla annettaisiin asetuksella tarkempia säännöksiä.

3. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985) 3, 6 ja 7 §, sellaisena kuin niistä on 6 § laissa 451/1998, sekä

lisätään lakiin uusi 2 a §, 4 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 5 a, 6 a ja 6 b § seuraavasti:

2 a §

Valtion edun turvaamiseksi tässä laissa tarkoitettua takuutoiminnasta aiheutuvan tapionvaaran varalta voidaan suojautua vakuutuksilla, vakuuksilla, vastuiden vaihtosopimuksilla ja muilla järjestelyillä (*suojautumisjärjestelyt*).

3 §

Tämän lain nojalla myönnettyjen valtion takuiden (*raaka-ainetakuu*) ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu takuuvastuu saa olla enintään 800 miljoonaa euroa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua takuuvastuuta laskettaessa mukaan otetaan voimaan tulleiden takuiden kattamien luottojen taattu pääoma ja sitovista takuutarjouksista puolet luottojen taattavasta pääomasta. Suojautumisjärjestelyjen aiheuttama vastuu otetaan huomioon nettomääräisenä siten kuin kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun takuuvastuun laskemista varten sopimusvaluutta muunnetaan euroiksi käyttäen Euroopan keskuspankin raaka-ainetakuun myöntämispäivänä sopimusvaluutalle ilmoittamaa kurssia.

4 §

Raaka-ainetakuuta myönnettäessä ja raaka-ainetakuun ehtoja vahvistettaessa otetaan huomioon kansainväliset kilpailutekijät sekä taattavan hankkeen ympäristövaikutukset osana hankkeen kokonaisriskiarviota.

5 a §

Raaka-ainetakuuta koskevista päätöksistä voidaan periä käsittelymaksu, jota määrättäessä otetaan huomioon käsittelystä aiheutunut työmäärä ja käsittelystä aiheutuneet kustannukset.

Raaka-ainetakuusta peritään takuumaksu, jota määrättäessä otetaan huomioon riskiajan pituus, riskin kohteen luottokelpoisuus, riskin kohteen maan luottokelpoisuus ja muut katettavaan riskiin vaikuttavat seikat sekä kilpailutekijät.

6 §

Raaka-ainetakuuta hallinnoi 1 §:ssä tarkoitettu erityisrahoitusyhtiö. Yhtiö vahvistaa raaka-ainetakuisiin sovellettavat yleiset sopimusehdot ja tekee valtion vastuulla olevat 2 ja 2 a §:ssä tarkoitetut sopimukset ja suojautumisjärjestelyt sekä muut sitoumukset.

6 a §

Erityisrahoitusyhtiön on raaka-ainetakuiden käsittelyssä ja niitä hallinnoidessaan noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) ja kielilaissa (148/1922) säädetään.

6 b §

Erityisrahoitusyhtiön tässä laissa tarkoitettun toiminnan julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) sekä valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 5 ja 6 §:ssä säädetään.

7 §

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset raaka-ainetakuutoiminnassa noudatettavista periaatteista, jotka koskevat:

- 1) raaka-ainetakuiden myöntämistä koskevia yleisiä ehtoja ja muita ohjeita;
- 2) raaka-ainetakuuhankkeiden ympäristövaikutusten arviointia;
- 3) raaka-ainetakuista perittäviä maksuja.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____ .

Helsingissä 31 päivänä elokuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Sinikka Mönkäre*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985) 3, 6 ja 7 §, sellaisena kuin niistä on 6 § laissa 451/1998, sekä *lisätään* lakiin uusi 2 a §, 4 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 5 a, 6 a ja 6 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

Valtion edun turvaamiseksi tässä laissa tarkoitettusta takuutoiminnasta aiheutuvan tappionvaaran varalta voidaan suojautua vakuutuksilla, vakuuksilla, vastuiden vaihtosopimuksilla ja muilla järjestelyillä (suojausjärjestelyt).

3 §

Tämän lain nojalla myönnettyjen takuiden yhteenlaskettu *kirjanpidollinen* takuuvastuu saa nousta enintään 2 000 miljoonaa *markkaa*.

Kirjanpidollista takuuvastuuta laskettaessa otetaan huomioon voimaan *tulleista takuista* taatun luoton pääoma ja sitovista takuutarjouksista puolet taattavasta pääomasta. Ulkomaan valuutan määräinen takuuvastuu muunnetaan Suomen markoiksi kirjanpidollisen takuuvastuun laskemiseksi käyttämällä Suomen Pankin takuita myönnettäessä ilmoittamaa myyntikurssia tai, jollei tällaista ole, viimeksi ennen takuun myöntämistä ilmoittamaa myyntikurssia.

3 §

Tämän lain nojalla myönnettyjen *valtion* takuiden (*raaka-ainetakuu*) ja *suojausjärjestelyjen* yhteenlaskettu takuuvastuu saa olla enintään 800 miljoonaa *euroa*.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua takuuvastuuta laskettaessa *mukaan* otetaan voimaan *tulleiden takuiden kattamien luottojen taattu pääoma* ja sitovista takuutarjouksista puolet *luottojen* taattavasta pääomasta. *Suojausjärjestelyjen aiheuttama vastuu* otetaan huomioon *nettomääräisenä siten kuin kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella säädetään*.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun takuuvastuun laskemista varten *sopimusvaluutta* muunnetaan *euroiksi* käyttäen *Euroopan keskuspankin raaka-ainetakuun myöntämispäivänä* *sopimusvaluutalle ilmoittamaa kurssia*.

4 §

Raaka-ainetakuuta myönnettäessä ja raaka-ainetakuun ehtoja vahvistettaessa otetaan huomioon kansainväliset kilpailutekijät sekä taattavan hankkeen ympäristövaikutukset osana hankkeen kokonaisriskiarviota.

5 a §

Raaka-ainetakuuta koskevista päätöksistä voidaan periä käsittelymaksu, jota määrättäessä otetaan huomioon käsittelystä aiheutunut työmäärä ja käsittelystä aiheutuneet kustannukset.

Raaka-ainetakuusta peritään takuumaksu, jota määrättäessä otetaan huomioon riskiajan pituus, riskin kohteen luottokelpoisuus, riskin kohteen maan luottokelpoisuus ja muut katettavaan riskiin vaikuttavat seikat sekä kilpailutekijät.

6 §

Tämän lain täytäntöönpano ja soveltaminen on erityisrahoitusyhtiön tehtävänä.

6 §

Raaka-ainetakuuta hallinnoi 1 §:ssä tarkoitettu erityisrahoitusyhtiö. Yhtiö vahvistaa raaka-ainetakuihin sovellettavat yleiset sopimusehdot ja tekee valtion vastuulla olevat 2 ja 2 a §:ssä tarkoitetut sopimukset ja suojautumisjärjestelyt sekä muut sitoumukset.

6 a §

Erityisrahoitusyhtiön on raaka-ainetakuiden käsittelyssä ja niitä hallinnoidessaan noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) ja kielilaissa (148/1922) säädetään.

6 b §

Erityisrahoitusyhtiön tässä laissa tarkoitettun toiminnan julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) sekä valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 5 ja 6 §:ssä säädetään.

7 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

7 §

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset raaka-ainetakuutoiminnassa noudatettavista periaatteista, jotka koskevat:

1) raaka-ainetakuiden myöntämistä koskevia yleisiä ehtoja ja muita ohjeita;

2) raaka-ainetakuuhankkeiden ympäristövaikutusten arviointia;

3) raaka-ainetakuista perittäviä maksuja.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 ____ .